

การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนโดยใช้ฐานทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น ในจังหวัดเพชรบูรณ์

Development of Morality and Ethics of Youth Using the Base of
Local Cultural Capital in Phetchabun Province

สุรกาญจน์ บุญกาวิณ¹, พระสุธีวราราม², พระครูสุตพัชรบัณฑิต³

พระปลัดไพระพงศ์ ฐิตธมโม⁴ และ ศักดา แยกผิวม่อง⁵

Surakarn Boonkawin¹, Phrasutheevachiraporn², PhrakhruSutapatcharabundi³

PhrapaladPeerapong Thitadhammo⁴, and Sakda Yekpiewpong⁵

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, วิทยาลัยสงฆ์พ้อขุนผาเมือง

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phokhunphamueang Buddhist College, Thailand

E-mail: Surakarn26@hotmail.com

Received October 6, 2025; Revised December 28, 2025; Accepted December 30, 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนโดยใช้ฐานทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบูรณ์ 2) ศึกษากระบวนการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนและฐานทุน วัฒนธรรมท้องถิ่น และ 3) สร้างกระบวนการเรียนรู้ของเยาวชนจากทุน วัฒนธรรมท้องถิ่นกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน ประกอบด้วย การวิจัยเชิงเอกสารและการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยเก็บข้อมูลเชิงลึกจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยวิธีเจาะจงจำนวน 35 รูป/คน และวิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหา ด้วยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนโดยใช้ฐานทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นประกอบด้วย การรับรู้ สิ่งเรา และพฤติกรรม โดยมีปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ ได้แก่ 1) ทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นที่หลากหลาย (เช่น ประเพณี เรื่องเล่า 2) บทบาทของครอบครัว พระสงฆ์ และชุมชน ในการเป็นแบบอย่างและถ่ายทอดค่านิยม และ 3) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนและ บทบาทของโรงเรียนในการบูรณาการหลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนรู้ ประสบความสำเร็จด้วยการ ผสมผสานการปลูกฝังคุณธรรมโดยตรงกับการซึมซับผ่านการเป็นแบบอย่างที่ดีและการมีส่วนร่วม ในกิจกรรมทางวัฒนธรรม โดยอาศัยการทำงานร่วมกันแบบพหุสถาบันระหว่าง ครอบครัว วัด/ชุมชน และโรงเรียนแนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่ยั่งยืน สรุปได้เป็น 5 แนวทางหลัก คือ 1) การเรียนรู้จากเรื่องเล่า ตำนาน และวีรบุรุษท้องถิ่น เช่น พ้อขุนผาเมือง 2) การส่งเสริมให้เยาวชน

เข้าร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรม 3) การสร้างสรรค์สื่อการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น
 4) การบูรณาการวัฒนธรรมเข้ากับการเรียนการสอน (เช่น การประยุกต์ใช้หลักธรรมอย่างอิทธิบาท 4)
 และ 5) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างทุกภาคส่วน

คำสำคัญ: คุณธรรมจริยธรรม; เยาวชน; ทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น; จังหวัดเพชรบูรณ์; โมเดลการเรียนรู้
 เชิงบูรณาการ

Abstract

This research aimed to 1) study the components of learning morality and ethics of youth using local cultural capital in Phetchabun province, 2) To study the process of learning morality and ethics of youth and the local cultural capital base and 3) To create a learning process for youth from local cultural capital and the development of morality and ethics it uses a mixed methods research methodology consisting of documentary research and action research. It collects in-depth data from interviews with 35 key informants using a specific method and analyzes the content of the data using a descriptive analysis. The research results found that the components of learning morality and ethics of youth using local cultural capital consisted of perception, stimuli and behavior. The important factors affecting learning were: 1) diverse local cultural capital (such as traditions, stories and local wisdom), 2) the role of family, monks and community as role models and transmitters of values, and 3) participation in community activities and the role of schools in integrating the curriculum. The learning process is successful by combining direct moral inculcation with absorption through good role models and participation in cultural activities, through multi-institutional collaboration between family, temple/community and school. Guidelines for the development of sustainable morality and ethics can be summarized into 5 main approaches: 1) learning from stories, legends and local heroes such as Pho Khun Pha Mueang; 2) encouraging youth to participate in cultural activities; 3) creating learning media that is consistent with local culture; 4) integrating culture into teaching and learning (e.g., applying the principles of Dhamma such as Iddhipada); and 5) creating a network of cooperation between all sectors.

Keywords: morality; youth; local cultural capital; Phetchabun province; integrated learning model

บทนำ

ปัจจุบันสังคมไทยกำลังเผชิญกับกระแสโลกาภิวัตน์ และเทคโนโลยีดิจิทัลที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในยุคหลังปี พ.ศ. 2562 เป็นต้นมา การเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์และวัฒนธรรมจากต่างชาติอย่างไม่มีขีดจำกัด ได้ส่งผลให้เยาวชนมีการรับค่านิยมใหม่ ๆ ทั้งด้านบวกและด้านลบ การขาดทักษะการรู้เท่าทันสื่อและวิจารณญาณในการคัดกรองข้อมูล ทำให้เกิดความเสี่ยงต่อการรับเอาวัฒนธรรมที่ไม่เหมาะสม ซึ่งนำไปสู่การละเลยวิถีชีวิตดั้งเดิมและค่านิยมที่ดีงามของไทย ในขณะที่สถานการณ์ด้านเด็กและเยาวชนไทยในปัจจุบันก็ยังคงเผชิญกับความท้าทายด้านพฤติกรรมและความเสี่ยงทางสังคม โดยเฉพาะปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการขาดคุณธรรมและจริยธรรมที่จำเป็นในการอยู่ร่วมกันในสังคม (Department of Children and Youth Affairs, 2024)

ความท้าทายดังกล่าวถูกตอกย้ำด้วยการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ซับซ้อนขึ้น โดยเฉพาะสถานการณ์ด้านคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนไทยที่น่ากังวล เนื่องจากการมุ่งเน้น ค่านิยมแบบปัจเจกนิยม ที่เพิ่มสูงขึ้น ทำให้เกิดปัญหาด้านวินัย ความรับผิดชอบต่อสังคม และการทำงานร่วมกับผู้อื่น ข้อมูลสถานการณ์ด้านเยาวชนยังสะท้อนถึงปัญหาความรุนแรง การทำร้ายร่างกาย และการทะเลาะวิวาทที่ยังคงปรากฏในสื่ออย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ปัญหาในสถาบันครอบครัว เช่น อัตราการหย่าร้างที่เพิ่มขึ้นและความเปราะบางของสัมพันธภาพในครอบครัว ก็ส่งผลกระทบโดยตรงต่อการหล่อหลอมคุณธรรมพื้นฐานอย่างความกตัญญูต่อเวทีและความเคารพผู้ใหญ่

วิกฤตความเสื่อมถอยด้านจริยธรรมยังสะท้อนอย่างชัดเจนผ่านปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญที่บั่นทอนเสถียรภาพและการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน โดยพิจารณาจากผลการจัดอันดับ ดัชนีภาพลักษณ์คอร์รัปชัน (CPI) ของประเทศไทย ที่ได้รับ 35 คะแนนในปี พ.ศ. 2566 และลดลงเหลือ 34 คะแนนในปี พ.ศ. 2567 ซึ่งทำให้อันดับอยู่ที่ 108 และ 107 ตามลำดับ จาก 180 ประเทศทั่วโลก ตัวเลขที่น่ากังวลเหล่านี้บ่งชี้ถึงความไม่สมดุลของธรรมาภิบาลในสังคมไทย และเน้นย้ำถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการปลูกฝัง จิตสำนึกเรื่องผลประโยชน์ส่วนรวม และการไม่ยอมรับการทุจริตให้กับพลเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเยาวชน ซึ่งเป็นไปในแนวทางเดียวกับเป้าหมายสำคัญในแผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2566 – 2570) ที่มุ่งเน้นการปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรมโดยอาศัยความร่วมมือของทุกภาคส่วน

เพื่อแก้ไขปัญหาความเสื่อมถอยและวางรากฐานการพัฒนาที่มั่นคง รัฐบาลจึงได้กำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศไว้ใน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) ซึ่งมุ่งเน้นการพลิกโฉมประเทศไทยสู่สังคมก้าวหน้า โดยให้ความสำคัญสูงสุดกับการพัฒนาทุนมนุษย์ และการหล่อหลอมให้คนไทยมีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย และมีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคมส่วนรวม ในบริบทของการพัฒนาที่ยั่งยืนนี้เอง การใช้ฐานทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นจึงเป็นกลไกสำคัญในการสร้างภูมิคุ้มกันทางจริยธรรมและขัดเกลาทางสังคมตามวิถีดั้งเดิมของไทย

อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ถือเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ และมีทุนทางวัฒนธรรมที่หลากหลายและเข้มแข็ง เช่น โบราณสถาน วัดวาอารามเก่าแก่ และประเพณีท้องถิ่นที่สืบทอดกันมา (เช่น ประเพณีแห่ดอกไม้) กิจกรรมทางวัฒนธรรมเหล่านี้แฝงไว้ด้วยคุณธรรมพื้นฐาน เช่น ความเคารพ ความสามัคคี และความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ซึ่งเป็นรากฐานที่มั่นคงในการสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อ พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนในขณะเดียวกัน โครงสร้างครอบครัวไทยได้เปลี่ยนจากครอบครัวใหญ่ไปสู่รูปแบบที่หลากหลายมากขึ้น เช่น ครอบครัวเดี่ยว หรือครัวเรือนที่อยู่ด้วยกันแบบไม่ใช่ญาติ ทำให้ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวเปราะบางลง ส่งผลให้ปัญหาทางสังคมต่าง ๆ เพิ่มขึ้นตามมา เช่น อัตราการหย่าร้างและความรุนแรงในครอบครัว (Office of The National Economic and Social Development Board, 2022)

จากที่มาของปัญหาดังกล่าวข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงเห็นว่าการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชน โดยอาศัยวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นตัวขับเคลื่อนกิจกรรมที่เกิดขึ้นจากทุกภาคส่วนในท้องถิ่น จะเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งและลดปัญหาสังคมได้อย่างยั่งยืน จึงนำมาสู่การวิจัยเพื่อศึกษาและสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมโดยใช้ฐานทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบูรณ์

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนโดยใช้ฐานทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบูรณ์
2. เพื่อศึกษากระบวนการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนและฐานทุน วัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบูรณ์
3. เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ของเยาวชนจากทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบูรณ์กับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม

ทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรม

คำว่า “วัฒนธรรม” (Culture) เป็นแนวคิดสำคัญที่ใช้อธิบายแบบแผนการดำรงชีวิต ความเชื่อ ค่านิยม และพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคม ซึ่งเป็นสิ่งที่หล่อหลอมให้มนุษย์สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีระเบียบและมีอัตลักษณ์เฉพาะของตน วัฒนธรรมจึงมิใช่เพียงมิติทางวัตถุ แต่ยังสะท้อนถึงความเจริญทางจิตใจ ปัญญา และวิถีชีวิตที่สืบทอดจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง

Samudavanija (2019) เห็นว่าวัฒนธรรมคือ ระบบคุณค่า ความเชื่อ และบรรทัดฐานทางสังคม ที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อกำหนดรูปแบบพฤติกรรมของสมาชิกในสังคมให้สอดคล้องและอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข วัฒนธรรมเป็นพลังทางสังคมที่แฝงอยู่ในวิถีชีวิตของคน ซึ่งส่งผลต่อการเรียนรู้ การสื่อสาร และการเปลี่ยนแปลงของสังคม

ขณะที่ Chantavanich (2021) ให้ความหมายว่า วัฒนธรรมหมายถึง “กระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้ ความเชื่อ และค่านิยมจากรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่ง เพื่อรักษาเอกลักษณ์ของกลุ่มคนและสร้างความต่อเนื่องทางสังคม” ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าวัฒนธรรมเป็นทั้งกระบวนการเรียนรู้และกลไกในการธำรงรักษาอัตลักษณ์ของชุมชน

ในระดับสากล Hofstede (2020) นักมานุษยวิทยาชาวดัตช์ได้ให้ทัศนะว่า “วัฒนธรรมคือการโปรแกรมทางความคิดร่วมกันของสมาชิกในสังคมหนึ่ง ซึ่งทำให้แตกต่างจากอีกสังคมหนึ่ง” ขณะที่ Tylor (2021) นักมานุษยวิทยาชาวอังกฤษผู้บุกเบิกแนวคิดเรื่องวัฒนธรรม ได้ให้คำจำกัดความว่า “วัฒนธรรมคือองค์รวมอันซับซ้อน ซึ่งประกอบด้วยความรู้ ความเชื่อ ศิลปะ ศีลธรรม กฎหมาย ขนบธรรมเนียม และความสามารถต่าง ๆ ที่มนุษย์ได้รับในฐานะสมาชิกของสังคม”

โดยสรุป วัฒนธรรมเป็นผลรวมของสิ่งที่มนุษย์เรียนรู้ สังคม และถ่ายทอดต่อกันมา ทั้งในมิติทางวัตถุและทางจิตใจ เป็นกลไกสำคัญในการธำรงรักษาเอกลักษณ์ของชาติ ความเป็นระเบียบของสังคม และความกลมกลืนระหว่างบุคคล การเข้าใจวัฒนธรรมจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในสังคมยุคปัจจุบัน

แนวคิดเกี่ยวกับทุนวัฒนธรรม

ทุนทางวัฒนธรรม (Cultural Capital) เป็นแนวคิดที่มุ่งอธิบายถึงทรัพยากรที่แฝงอยู่ในความรู้ ความสามารถ ความเชื่อ และมรดกทางวัฒนธรรมของบุคคลหรือกลุ่มสังคม ซึ่งสามารถนำมาใช้สร้างคุณค่า ทั้งในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และสัญลักษณ์ ว่ากันทางเศรษฐศาสตร์ “ทุน” หมายถึง ปัจจัยการผลิต เช่น เงินทุน แรงงาน ที่ดิน หรือเครื่องมือเครื่องจักรที่ใช้สร้างมูลค่า แต่ในทางสังคมศาสตร์ ทุนมิได้จำกัดอยู่เพียงทรัพยากรทางวัตถุ หากยังครอบคลุมถึงสิ่งที่จับต้องไม่ได้ เช่น ความรู้ ความเชื่อ และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ซึ่งล้วนมีพลังในการสร้างอำนาจและสถานะทางสังคม

Panichpong (2020) ให้ความหมายว่า “ทุนวัฒนธรรมเป็นทรัพย์สินที่เกิดจากการสั่งสมทางความคิด ความเชื่อ ค่านิยม ภูมิปัญญา และมรดกทางวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่สร้างความได้เปรียบในการเข้าถึงทรัพยากรและการดำรงชีวิตในสังคม” โดยชี้ให้เห็นว่าทุนทางวัฒนธรรมเป็นกลไกสำคัญที่ส่งผลต่อการแบ่งชั้นทางสังคมและโอกาสของบุคคลในระบบสังคม

Phra Maha Surasak Suramethi (2021) อธิบายว่า “ทุนวัฒนธรรมคือทรัพยากรที่เป็นมรดกทางสังคม ซึ่งถูกใช้เพื่อเสริมสร้างภาพลักษณ์ อัตลักษณ์ และการยอมรับทางสังคมของชุมชน เช่น โบราณสถาน ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือพิธีกรรมต่าง ๆ ที่สามารถแปลงเป็นมูลค่าทางเศรษฐกิจและการเรียนรู้” มุมมองนี้สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของทุนวัฒนธรรมในระดับชุมชนที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาที่ยั่งยืนและการธำรงอัตลักษณ์ท้องถิ่น

Chomchai (2022) เสนอแนวคิดเรื่อง “ทุนวัฒนธรรมดิจิทัล (Digital Cultural Capital)” ว่าหมายถึง “ทักษะ ความรู้ และความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีและสื่อดิจิทัล เพื่อสร้างการยอมรับและคุณค่าในสังคมยุคโลกาภิวัตน์” ซึ่งสะท้อนถึงพัฒนาการของทุนวัฒนธรรมที่ขยายจากมิติทางสังคมและวัฒนธรรม สู่มิติทางเทคโนโลยีและการสื่อสาร

กล่าวโดยสรุป ทุนทางวัฒนธรรมในทัศนะร่วมสมัย เป็น กลไกเชิงโครงสร้างทางสังคมที่ประกอบด้วย ความรู้ สัญลักษณ์ และค่านิยม ซึ่งแฝงฝังอยู่ในตัวบุคคล วัตถุ และสถาบันทางสังคม ทำหน้าที่เป็นพลังในการสร้าง อำนาจ โอกาส และสถานะทางสังคม ของบุคคลหรือชุมชน ทั้งยังเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์และความยั่งยืนของสังคมโดยรวม

แนวคิดเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

คำว่า “ภูมิปัญญา” (Wisdom) หมายถึง ความรู้ ความสามารถ และทักษะในการดำรงชีวิต ที่เกิดจากประสบการณ์ของมนุษย์ ผ่านกระบวนการคิด การเรียนรู้ และการสร้างสรรค์ เพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชีวิตให้เหมาะสมกับบริบทของตน ภูมิปัญญาเป็นสิ่งที่ไม่มีตัวตน (นามธรรม) แต่สามารถสังเกตเห็นได้จากการปฏิบัติและผลผลิตทางสังคม เช่น ศิลปหัตถกรรม พิธีกรรม ประเพณี หรือวิถีชีวิตของผู้คนในชุมชน

ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) เป็นองค์ความรู้ที่สั่งสม ถ่ายทอด และพัฒนาโดยคนในท้องถิ่น เพื่อใช้ในการดำรงชีวิตและแก้ไขปัญหาภายใต้เงื่อนไขของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและสังคม ภูมิปัญญานี้จึงเป็นผลลัพธ์ของการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ และระหว่างมนุษย์กับชุมชน

Piandee (2019) อธิบายว่า “ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นองค์ความรู้ที่เกิดจากการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ และมนุษย์กับชุมชน เป็นการสั่งสมประสบการณ์เพื่อแก้ไขปัญหาและดำรงชีวิตอย่างกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม นำไปสู่การพัฒนาและต่อยอดสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้”

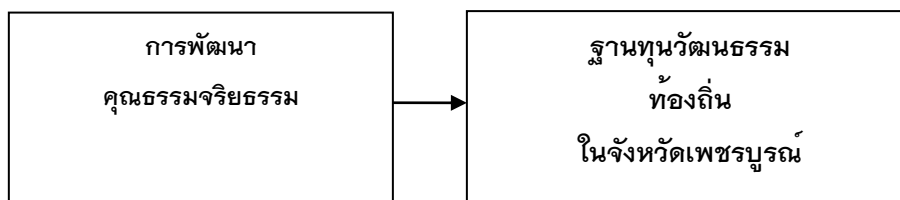
Phra Maha Boonrod Phromsen (2020) ให้ความหมายว่า “ภูมิปัญญาท้องถิ่นคือความรอบรู้และความสามารถของบุคคลที่ได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ โดยมีลักษณะเป็นสหวิทยาการ (Interdisciplinary) ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตจริง ซึ่งมีรากฐานมาจากหลักธรรมทางศาสนาและความเชื่อของท้องถิ่นนั้น ๆ”

Supanich (2022) เสนอว่า “ภูมิปัญญาท้องถิ่นคือทรัพยากรความรู้และทักษะที่เฉพาะเจาะจงของพื้นที่ ซึ่งรวมถึงเทคนิคการเกษตรแบบดั้งเดิม การรักษาโรคพื้นบ้าน และศิลปหัตถกรรมต่าง ๆ เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีชีวิต ที่ต้องได้รับการอนุรักษ์และสืบสานผ่านกระบวนการศึกษาในชุมชน”

โดยสรุป ภูมิปัญญาท้องถิ่นหมายถึง องค์ความรู้เชิงปฏิบัติ (Practical Knowledge) ที่เกิดจากประสบการณ์ตรงของคนในชุมชน ซึ่งผ่านการคิด การทำ และการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น เพื่อปรับตัวและดำรงชีวิตอย่างสมดุลกับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและสังคม ภูมิปัญญานี้จึงเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์

แห่งการดำเนินชีวิต ที่สะท้อนอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ความเชื่อ และจิตวิญญาณของท้องถิ่น อีกทั้งยังเป็นกลไกสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนของชุมชนในยุคปัจจุบัน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants)

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักคัดเลือกโดยใช้วิธีการแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จากบุคคลที่มีความรู้ ความเข้าใจ และมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนในชุมชน รวมถึงผู้สืบสานและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยประกอบด้วย

1. ผู้นำชุมชน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือผู้นำองค์กรชุมชน
2. ประชาชนท้องถิ่น ผู้ทรงภูมิปัญญาด้านวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี
3. พระสงฆ์ ผู้มีบทบาทในการเผยแผ่ธรรมะและปลูกฝังคุณธรรมแก่เยาวชน
4. เยาวชนในชุมชน ผู้เป็นทั้งผู้รับและผู้มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ รวมจำนวนผู้ให้ข้อมูล

ทั้งหมด 35 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามใช้เครื่องมือหลัก 3 ประเภท ได้แก่

1. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อศึกษาข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับแนวคิด ประสพการณ์ และการรับรู้ของผู้ให้ข้อมูลต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนในบริบทวัฒนธรรมท้องถิ่น

2. แบบสังเกต (Observation Form) ทั้งแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และไม่มีส่วนร่วม (Non-participant Observation) เพื่อศึกษาพฤติกรรม การปฏิบัติ และบรรยากาศของกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับการปลูกฝังคุณธรรม

3. การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและใช้เป็นการตรวจสอบข้อมูลเชิงลึกให้มีความครบถ้วนและสอดคล้องกับบริบทจริง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

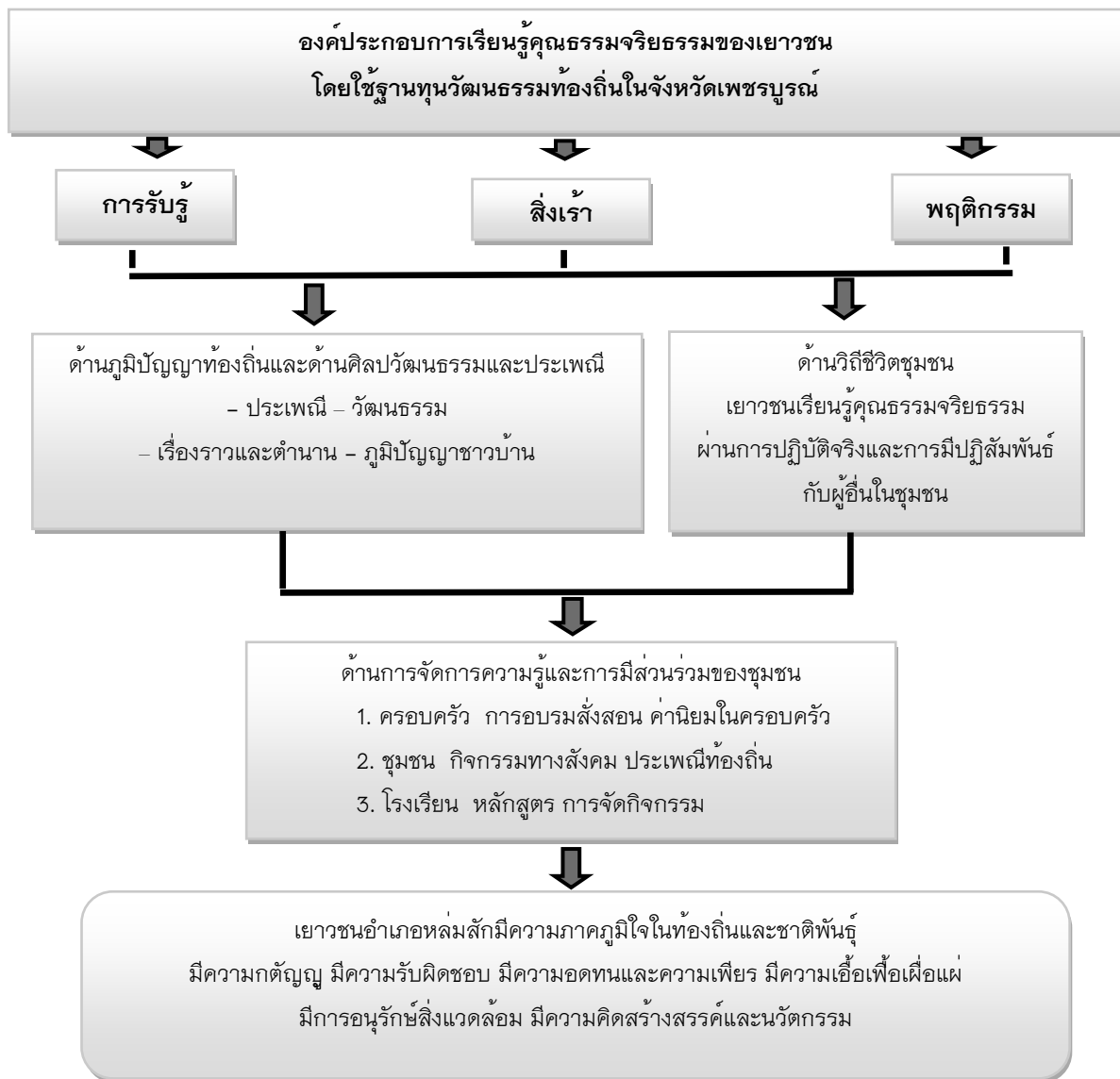
ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพในชุมชนต่าง ๆ ของจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยดำเนินการสัมภาษณ์และสังเกตซ้ำหลายครั้งเพื่อสะท้อนมุมมองและประสบการณ์ที่แท้จริงของผู้ให้ข้อมูล พร้อมทั้งบันทึกภาคสนามอย่างเป็นระบบ ทั้งในรูปแบบบันทึกข้อความ เสียง และภาพถ่าย เพื่อใช้ประกอบการวิเคราะห์และตีความข้อมูลเชิงลึก

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากภาคสนามผ่านการจัดหมวดหมู่ (Categorization) และตีความเชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) เพื่ออธิบายลักษณะ แนวโน้ม และกระบวนการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนจากฐานทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น ทั้งนี้ การวิเคราะห์มุ่งเน้นการเชื่อมโยงข้อมูลเชิงประจักษ์กับแนวคิดทางทฤษฎี เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างเป็นองค์รวม

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนโดยใช้ฐานทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า องค์ประกอบหลักแบ่งเป็น 3 ส่วนที่สัมพันธ์เชิงสาเหตุ ได้แก่ สิ่งเร้า (Stimulation) จากทุนวัฒนธรรมที่หลากหลาย (ประเพณี พิธีกรรม ศิลปะ ภูมิปัญญา), การรับรู้ (Perception) ผ่านการซึมซับคุณค่าเชิงสัญลักษณ์ และ พฤติกรรม (Behavior) ที่แสดงออกเป็น ความกตัญญู ความรับผิดชอบ และความพอเพียง โดยมีสถาบันทางสังคม (ครอบครัว วัด ชุมชน โรงเรียน) เป็นปัจจัยสนับสนุนสำคัญที่ช่วยเปลี่ยนทุนวัฒนธรรมให้เป็น “สื่อกลางทางคุณธรรม” ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ประกอบการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนโดยใช้ฐานทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น
ในจังหวัดเพชรบูรณ์

จากภาพที่ 2 แสดงให้เห็นว่ากระบวนการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนมีรากฐานสำคัญจาก ทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น ของจังหวัดเพชรบูรณ์ (ประเพณี พิธีกรรม และภูมิปัญญา) ซึ่งทำหน้าที่เป็น สิ่งเร้า (Stimulation) กระตุ้นให้เกิด การรับรู้ (Perception) ถึงระบบคุณค่าทางสังคม และนำไปสู่การแสดง พฤติกรรม (Behavior) เชิงคุณธรรมที่พึงประสงค์

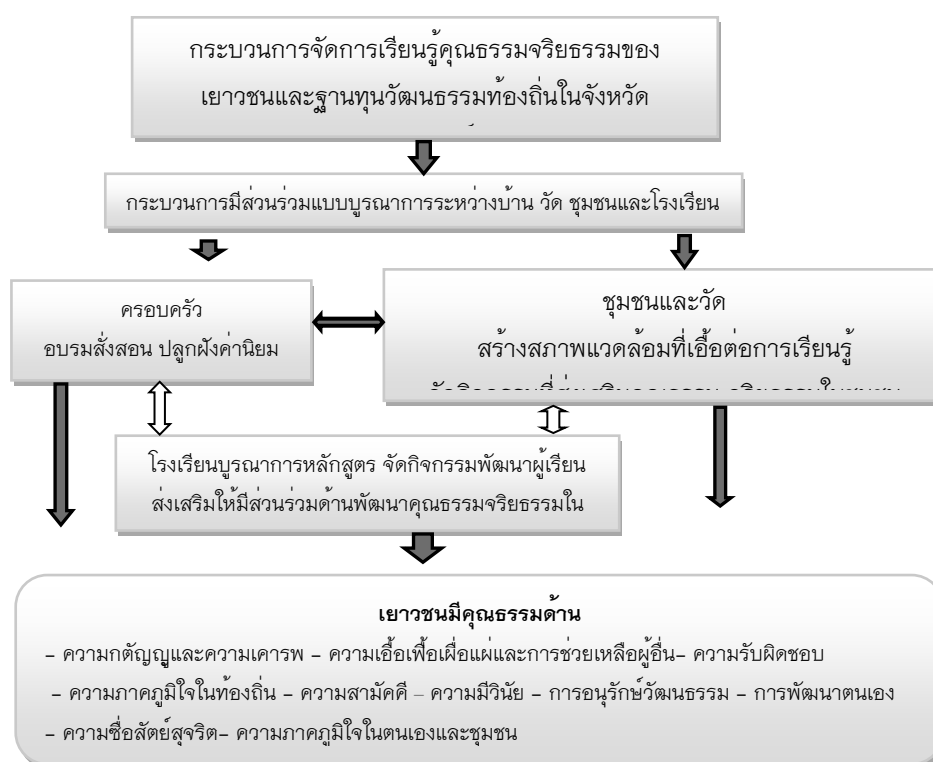
โดยมีกลไกขับเคลื่อนสำคัญ 4 ประการ ได้แก่

- ทุนวัฒนธรรม ในฐานะแหล่งเรียนรู้และสื่อกลางทางศีลธรรม
- สถาบันหลัก (ครอบครัว/พระสงฆ์/ผู้สูงอายุ) ในฐานะตัวแบบ (Role Model)

- การมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน เพื่อฝึกฝนจริยธรรมเชิงปฏิบัติ (Experiential Learning)
- สถานศึกษา ในฐานะผู้ออกแบบหลักสูตรบูรณาการ

ซึ่งความสัมพันธ์เชิงสาเหตุขององค์ประกอบเหล่านี้ ส่งผลให้เยาวชนเกิดการพัฒนาคูณธรรมอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืนภายใต้บริบทของชุมชน

2. ผลการศึกษากระบวนการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนและฐานทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น
ท้องถิ่น พบว่า เป็นกระบวนการ แบบบูรณาการองค์รวม (Holistic Integration) ที่เน้นการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ (Experiential Learning) ผ่าน 3 กลไกหลัก คือ (1) ครอบครัว เป็นแบบอย่างและปลูกฝังค่านิยมพื้นฐาน (2) วัดและชุมชน สร้างสภาพแวดล้อมและจัดกิจกรรมประเพณีเพื่อฝึกการเสียสละและการมีส่วนร่วม และ (3) โรงเรียน ทำหน้าที่บูรณาการทุนท้องถิ่นเข้ากับหลักสูตรและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อเปลี่ยนจากการรับรู้ไปสู่การปฏิบัติจริงในชีวิตจริง ดังภาพที่ 3

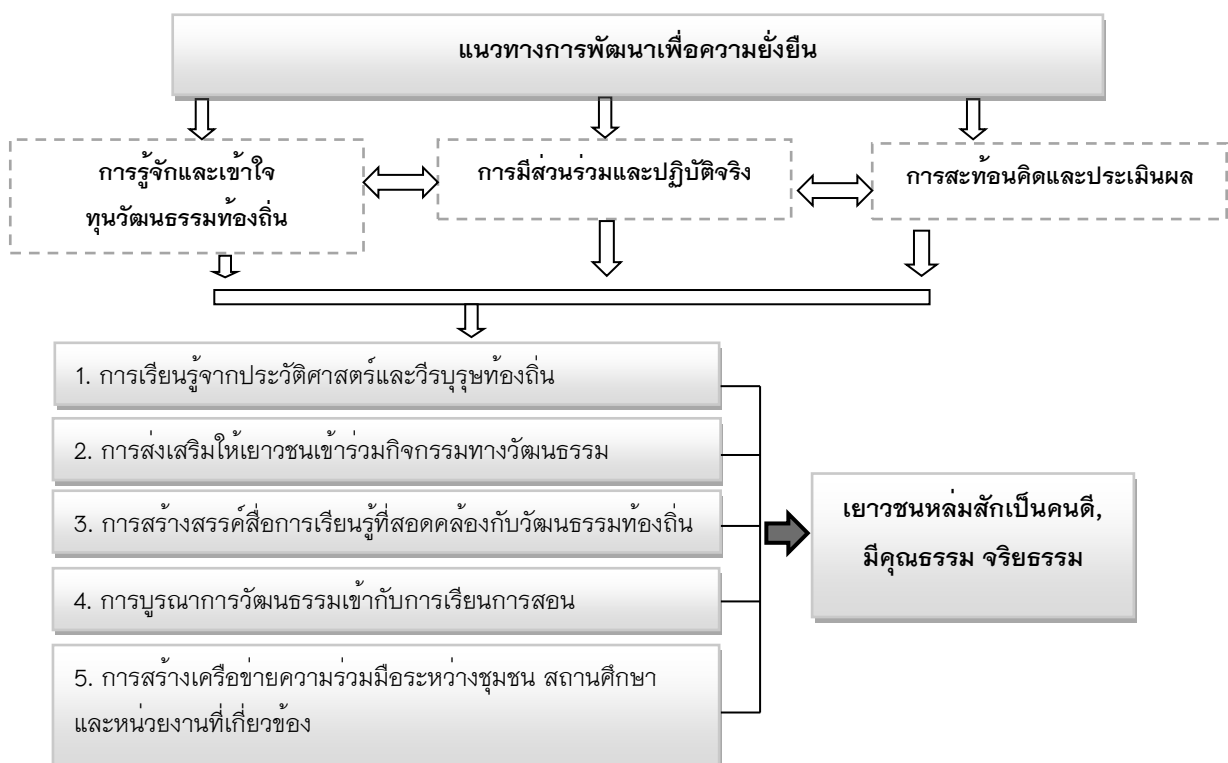

ภาพที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนและฐานทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น
ในจังหวัดเพชรบูรณ์

จากภาพที่ 3 แสดง กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการองค์รวม (Holistic Integration) ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันหลักในสังคม เพื่อขับเคลื่อนคุณธรรมจริยธรรมเยาวชนผ่าน 3 กลไกสำคัญครอบครัว ทำหน้าที่ปลูกฝังค่านิยมพื้นฐานและเป็นแบบอย่าง (Role Model) ในการดำเนินชีวิต วัด และชุมชน ทำหน้าที่สร้างสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมและจัดกิจกรรมประเพณีเพื่อสร้าง

ประสบการณ์ตรง (Experiential Learning) ในการเสียสละและการมีส่วนร่วมโรงเรียน ทำหน้าที่บูรณาการทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นเข้าสู่หลักสูตรและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพนี้ อาศัยการมีส่วนร่วมเชิงปฏิบัติที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงจากระดับการรับรู้คุณค่าสู่การมีพฤติกรรมเชิงบวกที่ยั่งยืน ได้แก่ ความกตัญญู ความรับผิดชอบ และความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของชาวเพชรบูรณ์

3. ผลการสร้างกระบวนการเรียนรู้ของเยาวชนจากทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม พบว่า ได้รูปแบบ “แนวทางการพัฒนาเพื่อความยั่งยืน” ประกอบด้วย 5 กลยุทธ์สำคัญ ได้แก่ (1) การเรียนรู้ผ่านเรื่องเล่าและวีรบุรุษท้องถิ่น (2) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมวัฒนธรรมเชิงปฏิบัติ (3) การสร้างสื่อการเรียนรู้ร่วมสมัย (4) การบูรณาการวัฒนธรรมเข้ากับรายวิชา และ (5) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเชิงยุทธศาสตร์ ซึ่งผลการทดลองใช้พบว่าเยาวชนมีพฤติกรรมเชิงบวกสูงขึ้น ทั้งในด้านวินัย ความซื่อสัตย์ และความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 แนวทางการพัฒนาเพื่อความยั่งยืน

จากภาพที่ 4 แสดง “แนวทางการพัฒนาเพื่อความยั่งยืน” ซึ่งเป็นรูปแบบการบูรณาการทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นเข้ากับกระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างพลเมืองคุณภาพ ผ่าน 5 กลยุทธ์เชิงยุทธศาสตร์ ได้แก่ การเรียนรู้ผ่านเรื่องเล่าและวีรบุรุษท้องถิ่น เพื่อปลูกฝังอุดมคติ ความเสียสละ และความซื่อสัตย์

การมีส่วนร่วมในกิจกรรมวัฒนธรรม เพื่อฝึกฝนความสามัคคีและการเคารพผู้อื่นจากการลงมือปฏิบัติจริง การสร้างสรรค์สื่อการเรียนรู้ร่วมสมัยเพื่อเพิ่มการเข้าถึงและสร้างความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ชุมชนแก่เยาวชน การบูรณาการเข้ากับหลักสูตร เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงลึกและการดำรงรักษาวัฒนธรรมอย่างเป็นระบบ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน และชุมชน ผลจากการนำรูปแบบนี้ไปทดลองใช้พบว่า เยาวชนมีพัฒนาการเชิงพฤติกรรมในทางบวกอย่างชัดเจน ทั้งในด้านวินัย ความรับผิดชอบ และความภาคภูมิใจในรากเหง้าของตนเอง อันเป็นหัวใจสำคัญในการสร้างเยาวชนที่มีคุณภาพเพื่อการพัฒนาชุมชนจังหวัดเพชรบูรณ์อย่างยั่งยืน

อภิปรายผลการวิจัย

1. องค์ประกอบการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรม

ผลการวิจัยที่พบว่าองค์ประกอบหลักประกอบด้วย สิ่งเร้า (Stimulation) การรับรู้ (Perception) และพฤติกรรม (Behavior) โดยมีทุนวัฒนธรรมเป็นสื่อกลางนั้น อภิปรายได้ว่าการพัฒนาจริยธรรมไม่ได้เกิดจากคำสอนเพียงอย่างเดียว แต่ต้องมี “สิ่งเร้า” ที่มีรากฐานจากวิถีชีวิตจริง เช่น ประเพณีอุ้มพระดำน้ำ หรือภูมิปัญญาชาวบ้าน ซึ่งทำหน้าที่เป็น “แหล่งกำเนิดของสิ่งเร้า” ที่ส่งผลต่อการรับรู้คุณค่าเชิงสัญลักษณ์ สอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) ที่เน้นการเรียนรู้ผ่านการมีส่วนร่วมในบริบทชุมชน (Robbins, 2001) และวัฒนธรรมท้องถิ่นยังทำหน้าที่เป็นหลักสูตรปฏิบัติที่เปลี่ยนความรู้เชิงนามธรรมให้กลายเป็นคุณลักษณะที่จำเป็น เช่น ความกตัญญูและความเสียสละ ผ่านการซึมซับหลักพุทธธรรมในวิถีปฏิบัติ

2. กระบวนการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรม

ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่ากระบวนการเรียนรู้เป็นแบบบูรณาการองค์รวม (Holistic Integration) ผ่าน 3 กลไกหลัก (บ้าน-วัด-โรงเรียน) อภิปรายได้ว่า ความสำเร็จของการปลูกฝังคุณธรรมต้องอาศัย “ระบบนิเวศการเรียนรู้” (Learning Ecosystem) ที่สมบูรณ์ และตอกย้ำว่าครอบครัวคือรากฐานสำคัญที่สุดในการถ่ายทอดจริยธรรมขึ้นพื้นฐาน การนำทุนวัฒนธรรมมาเป็น “สะพานเชื่อมโยง” ระหว่างสถาบันหลักช่วยเสริมสร้างความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของชุมชน (Sense of Belonging) และพัฒนาความรับผิดชอบต่อส่วนรวม (Social Responsibility) ได้อย่างเป็นรูปธรรมมากกว่าการเรียนรู้เพียงในสถานศึกษาเพียงอย่างเดียว ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งของสังคมในระยะยาว

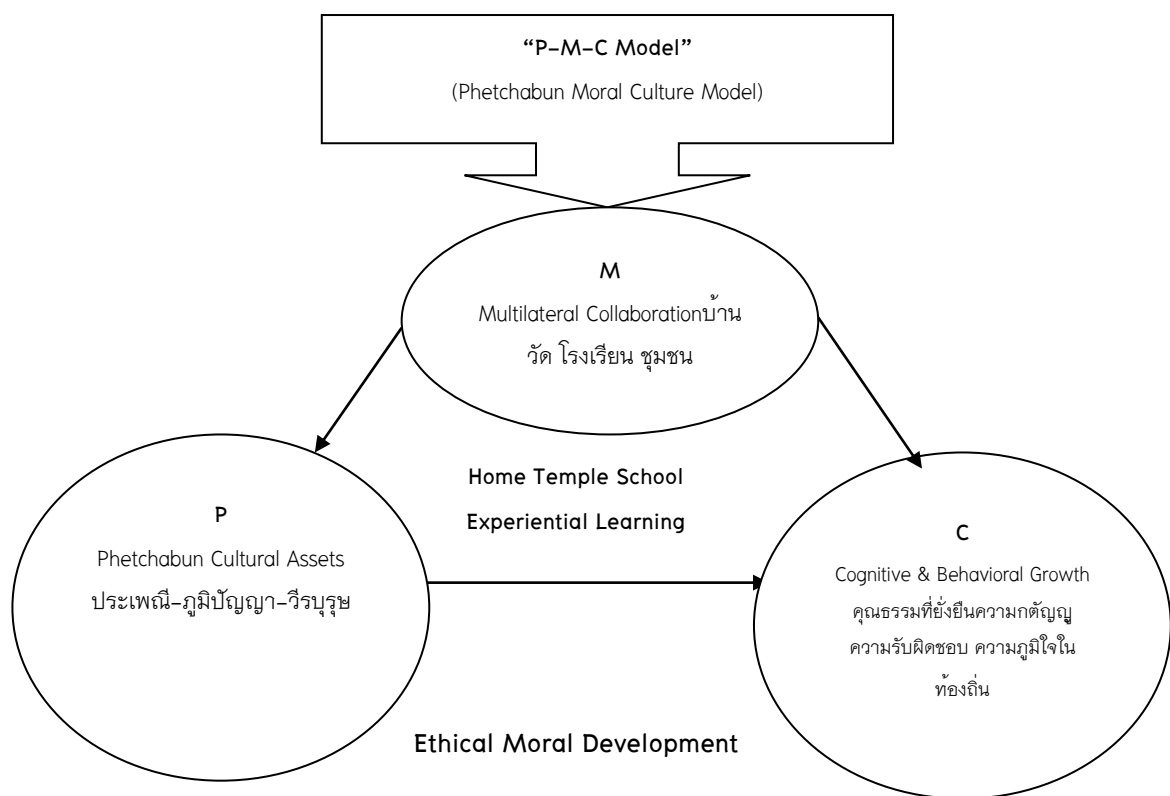
3. การสร้างกระบวนการเรียนรู้ของเยาวชนจากทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น

รูปแบบ “แนวทางการพัฒนาเพื่อความยั่งยืน” ผ่าน 5 กลยุทธ์ (เรื่องเล่า, การมีส่วนร่วม, สื่อสร้างสรรค์, การบูรณาการหลักสูตร, เครือข่าย) อภิปรายได้ว่าเป็นการนำ ภูมิปัญญาท้องถิ่น มาใช้เป็นเครื่องมือเชิงกลยุทธ์เพื่อสร้างแรงบันดาลใจและปลูกฝังความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ (Identity Pride)

สอดคล้องกับแนวคิดของ Piande (2019) ที่ให้ความสำคัญกับการใช้เรื่องเล่าและวีรบุรุษท้องถิ่น (เช่น พ่อขุนผาเมือง) ในการสร้างตัวอย่างเชิงรูปธรรม นอกจากนี้ การบูรณาการหลัก อิทธิบาท 4 เข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ยังช่วยเตรียมความพร้อมให้เยาวชนมีทักษะในศตวรรษที่ 21 ทั้งในด้านความเพียร (วิริยะ) และการใช้ปัญญาไตร่ตรอง (วิมังสา) ส่งผลให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนจากภายในสู่ภายนอก

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยในรูปแบบ “P-M-C Model” (Phetchabun Moral Culture Model) เพื่อสรุปโครงสร้างการพัฒนาคุณธรรม ดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย P-M-C Model (Phetchabun Moral Culture Model)

ภาพที่ 5 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย P-M-C Model ผู้วิจัยสังเคราะห์ขึ้นจากผลการวิจัย โดยบูรณาการทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นเข้ากับกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงด้านความคิดและพฤติกรรมคุณธรรมอย่างยั่งยืน โมเดลประกอบด้วย 3 องค์ประกอบที่เชื่อมโยงกันเป็นวงจร ได้แก่ P (Phetchabun Cultural Assets) คือ การนำทุนวัฒนธรรมของจังหวัดเพชรบูรณ์ อาทิ ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และบุคคลต้นแบบทางศีลธรรม มาใช้เป็นฐานเนื้อหาและสิ่งเร้าเชิงบวกในการปลูกฝังคุณธรรม M (Multilateral Collaboration) คือ กระบวนการความร่วมมือ

แบบสี่ประสาน ได้แก่ บ้าน วัด โรงเรียน และชุมชน ทำหน้าที่ร่วมกันออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning) เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรม และ C (Cognitive & Behavioral Growth) คือ ผลลัพธ์ของกระบวนการพัฒนา ที่ทำให้เกิดการยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมและการแสดงออกทางพฤติกรรมคุณธรรมอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง เช่น ความกตัญญู ความรับผิดชอบ และความภาคภูมิใจในท้องถิ่น

โดยภาพรวม P-M-C Model สะท้อนองค์ความรู้ใหม่ที่ชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาคุณธรรมอย่างยั่งยืนควรเริ่มจากฐานวัฒนธรรมท้องถิ่น ผสานความร่วมมือของทุกภาคส่วน และมุ่งสู่การเปลี่ยนแปลงทั้งด้านความคิดและพฤติกรรมในชีวิตจริง

สรุป

การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเยาวชนเชิงบูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่น” ซึ่งยืนยันว่า ทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นมิใช่เพียงเนื้อหา แต่เป็น กลไกการเรียนรู้ (Learning Mechanism) ที่มีประสิทธิภาพในการเปลี่ยนความรู้เชิงนามธรรมให้เป็น พฤติกรรมที่พึงประสงค์ และนำไปสู่ผลลัพธ์คือการสร้างเยาวชนที่มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรับผิดชอบ และความภาคภูมิใจในท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมที่เน้นการมีส่วนร่วมในบริบทของชุมชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายจากการวิจัยนี้ มุ่งเน้นการบูรณาการทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นเข้ากับระบบการพัฒนาเยาวชนและธรรมาภิบาลอย่างยั่งยืน โดยมีประเด็นสำคัญที่ควรดำเนินการดังต่อไปนี้

1. การยกระดับการใช้ภาษาท้องถิ่นเพื่อถ่ายทอดคุณธรรม (Promoting Cultural Language and Wisdom) ส่งเสริมให้เกิดความตระหนักและคุณค่าของ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่บรรพบุรุษใช้ในการสื่อสาร โดยเน้นการใช้ ภาษาท้องถิ่น เป็นกลไกหลักในการถ่ายทอดค่านิยม คุณธรรม และวิถีชีวิตดั้งเดิม เพื่อสร้างความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์และรากเหง้าทางวัฒนธรรมของเยาวชน

2. การปลูกฝังการดำรงชีวิตแบบพอเพียงและการอนุรักษ์ทรัพยากร (Instilling Sufficiency and Conservation) ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ด้าน การดำรงชีวิตที่สอดคล้องกลมกลืนกับธรรมชาติ สร้างความเข้าใจในหลักการ ความพอเพียง และกระตุ้นให้เยาวชนใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและรู้คุณค่า ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม

3. การจัดตั้งระบบบูรณาการเพื่ออนุรักษ์ภาษาและภูมิปัญญา (Establishing Integrated Conservation Systems) สร้าง ระบบบูรณาการ ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมด (เช่น กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงวัฒนธรรม และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) ในการอนุรักษ์ภาษาและ

ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยต้องดำเนินการบนพื้นฐานของ ความรู้ทางเทคนิค และ การจัดการความรู้ ที่ถูกต้องแม่นยำ เพื่อให้การอนุรักษ์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

4. การสร้างกลไกปฏิบัติการโดยอาศัยทุนทางวัฒนธรรม (Creating Cultural Action Mechanisms) นำประสบการณ์และองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นจากการวิจัยไป สร้างกลไกการปฏิบัติ (Action Mechanism) ที่เป็นรูปธรรม เพื่อขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ ทุนทางวัฒนธรรม ให้สอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน ด้วย การมีส่วนร่วมของสังคมทุกภาคส่วน (ครอบครัว ชุมชน สถานศึกษา และภาคเอกชน) เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่เป็นเจ้าของร่วมกันและต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. การสนับสนุนทุนและทรัพยากรเพื่อการอนุรักษ์ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรกำหนดนโยบายและสนับสนุนงบประมาณ อย่างต่อเนื่องและเพียงพอสำหรับการอนุรักษ์ ฟื้นฟูและเผยแพร่ วัฒนธรรมและทุนทางภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อใช้เป็นแหล่งเรียนรู้หลักในการพัฒนาเยาวชน

2. การเสริมสร้างความเข้มแข็งและศักยภาพของชุมชน ควรส่งเสริมการพัฒนาความเข้มแข็งของกลไกชุมชน (อาทิ คณะกรรมการชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน และกลุ่มเยาวชน) ให้สามารถบริหารจัดการและนำทุนวัฒนธรรมมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนจากฐานราก

3. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชนอย่างเต็มกระบวนการ ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมและการพัฒนาเยาวชน ควรเปิดโอกาสให้เยาวชนในชุมชน เข้ามามีส่วนร่วม ในทุกขั้นตอนของการวางแผนการปฏิบัติและการประเมินผลโครงการ อย่างแท้จริง เพื่อให้เยาวชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและมีความรับผิดชอบต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรม

4. การใช้สื่อสมัยใหม่ในการถ่ายทอดคุณค่าวัฒนธรรม ควรมีการปรับปรุงวิธีการ ถ่ายทอดข้อมูลและข่าวสารโดยใช้สื่อและช่องทางที่เยาวชนสนใจ (อาทิ สื่อดิจิทัล แพลตฟอร์มออนไลน์) เพื่อให้เยาวชนได้ เห็นความสำคัญและคุณค่า ของวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเอง และกระตุ้นให้เกิดความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์

5. การสร้างแรงจูงใจและการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา ควรจัดกิจกรรมเชิงปฏิบัติการที่เน้นการสร้าง แรงจูงใจภายใน (Motivation) ให้เยาวชนตระหนักถึงความจำเป็นในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และส่งเสริมทักษะที่สามารถ แก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ทั้งในระดับปัจเจกและในระดับสังคมโดยรวม

6. การสร้างความตระหนักร่วมในการเสริมสร้างคุณธรรม ควรมีการออกแบบกลไกและ กิจกรรมที่สร้างแรงจูงใจร่วม ให้ทุกภาคส่วนของสังคม (ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน) ตระหนักถึงความสำคัญของการ เสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ เพื่อให้เกิดการผลักดันด้านคุณธรรมในสังคมอย่างเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยเชิงพัฒนาเพื่อสร้างโมเดลปฏิบัติการ ควรมีการวิจัยและพัฒนาโมเดลเชิงปฏิบัติการ (Action Model) ในการบูรณาการทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นเข้ากับการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมในพื้นที่อื่น ๆ ที่มีบริบททางวัฒนธรรมแตกต่างกัน เพื่อให้ได้รูปแบบที่สามารถประยุกต์ใช้ได้อย่างกว้างขวาง
2. การวิจัยเพื่อวัดผลกระทบเชิงปริมาณระยะยาว ควรมีการศึกษาเพื่อ วัดผลกระทบเชิงปริมาณ ของการใช้ทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นต่อพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนในระยะยาว (Longitudinal Study) เพื่อประเมินประสิทธิผลและความยั่งยืนของกลไกที่นำเสนอ
3. การศึกษากลไกการนำหลักธรรมไปสู่การปฏิบัติในยุคดิจิทัล ควรมีการวิจัยเจาะลึกถึงวิธีการและกลไกที่เหมาะสมในการประยุกต์ใช้หลักธรรมทางศาสนา (อาทิ อิทธิบาท 4) เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบและจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีและสื่อสังคมออนไลน์ของเยาวชน

References

- Chomchai, R. (2022). *Digital cultural capital and the dynamics of Thai society*. Chiang Mai University.
- Chantavanich, S. (2021). *Cultural dimensions and contemporary Thai society*. Thammasat University.
- Department of Children and Youth Affairs. (2024). *Report on the situation of children and youth, quarter 2-2024*. <https://www.dcy.go.th>
- Hofstede, G. (2020). *Culture's consequences: comparing values, behaviors, institutions and organizations across nations*. Sage.
- Office of the National Economic and Social Development Board. (2022). *The 13th national economic and social development plan (2023-2027)*. Office of the Prime Minister.
- Panichpong, A. (2020). *Cultural capital and the development of creative economy in Thai society*. Chulalongkorn University.
- Phra Maha Boonrod Phromsen. (2020). *local wisdom and community development according to Buddhist principles*. Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phra Maha Surasak Suramethi. (2021). *Cultural capital and sustainable social development*. Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Piande, A. (2019). *Local wisdom and the development of morality in youth*. Kasetsart University.
- Robbins, S. P. (2001). *Organizational behavior* (9th ed.). Prentice-Hall.
- Samudavanija, C. (2019). *Culture and social change in Thailand*. Chulalongkorn University.

Supanich, P. (2022). *Local wisdom and community development*. Thammasat University.

Tylor, E. B. (2021). *Primitive culture: Researches into the development of mythology, philosophy, religion, art, and custom*. John Murray.